

SAAMOWIE

Saamowie, zwani także Lapończykami, to rdzenna ludność Skandynawii. Obecnie zamieszkują oni głównie północne tereny Norwegii, Szwecji, Finlandii i Półwysp Kolski w Rosji.

Ludność rdzenna

Saamowie byli pierwszym ludem, który osiedlił się w na terenach Skandynawii, zanim przybyli tu Skandynawowie (czyli Norwegowie, Szwedzi i Duńczycy). Dlatego też nazywamy Saamów ludnością rdenną (**urbefolkning**). Znaczy to, iż był to lud, który mieszkał na danym obszarze zanim inna grupa ludzi tam przybyła i założyła swoje państwo (**stat**). Uważa się, że Saamowie zamieszkują północną Europę przynajmniej od 2000 lat.

Innym przykładem ludności rdzennej są Indianie w Ameryce, Aborygeni w Australii, czy Inuici (Eskomosi) zamieszkujący między innymi w Kanadzie i Grenlandię.

Na czerwono zaznaczona jest kraina tradycyjnie zamieszkiwana przez Saamów

Rodzina Saamów na tle lavvo.
Rok około 1900
(Wikipedia)

Kultura Saamów

Saamowie od najdawniejszych czasów zajmowali się myślistwem (jakt) i rybołówstwem (fiske). Prowadzili koczowniczy tryb życia, czyli przemieszczali się (flyttet) w poszukiwaniu dobrych terenów łowieckich. Mieszkali w ziemiankach lub dużych namiotach zwanych lavvo. Z czasem wielu Saamów zaczęło hodować stada reniferów (reinsdyr), a inni żyli z łowiectwa i rolnictwa (jordbruk). Inne charakterystyczne elementy kultury Saamów to własny tradycyjny strój, religia, muzyka oraz język – lapoński (saami). Istnieje wiele dialektów, czyli odmian lapońskiego. Nie wszystkie są wzajemnie zrozumiałe.

Saamowie w stroju ludowym

Walka Saamów

Saamowie musieli walczyć o prawo do zachowania swej kultury i języka. Władze krajów, w których mieszkali chciały, by żyli oni jak reszta społeczeństwa i próbowali wytepić (utrydde) elementy ich kultury. Nie mogli oni praktykować swej religii, zakazano używania języka lapońskiego w szkole i kościele, a w latach 1950-tych był też zakaz śpiewania charakterystycznych lapońskich piosenek – joik w szkołach w Karasjok. Saamowie, którzy chcieli posiadać ziemię, musieli nauczyć się mówić, czytać i pisać po norwesku.

Wielu Saamów walczyło jednak o swe prawa i ich sytuacja poprawiła się.

Saamowie obecnie

Dziś w Norwegii, Szwecji, Finlandii i Rosji żyje ponad 60 000 Samów. Około połowa z tego mieszka w Norwegii. Rozsiani są w różnych miejscach kraju, lecz to północ Norwegii uznawana jest za krainę Saamów.

Saamowie żyją i mieszkają teraz, tak jak inni ludzie w Norwegii i pracują w różnych zawodach. Tylko 10 % Saamów hoduje też renifery na północy. Niektórzy zajmują się turystyką, inni tworzą sztukę lapońską, pracują w gospodarstwach rolnych i przy połowie ryb.

Saamowie mają swoją flagę, dzień narodowy, hymn narodowy (nasjongsang) oraz parlament zwany Sameting. Mogą obecnie używać swego języka, a dzieci mają prawo uczyć się go w szkole. Wydawane są książki i gazety w języku lapońskim. Istnieje także radio i telewizja nadawana w tym języku.

Niektórzy Samowie nadal żyją z hodowli reniferów

Jednym z rezultatów walki Saamów było ustanowienie własnego parlamentu w trzech państwach: Finlandii (w roku 1973), Norwegii (1989) i Szwecji (1993).

W Norwegii osoby, które ukończyły 18 lat oraz zarejestrowane są w Samemantallet (lista wyborców mających prawo głosu w wyborach reprezentantów do Sametinget), mają prawo głosu w Sametinget.

Parlament ten zajmuje się sprawami ważnymi dla Saamów, między innymi hodowlą reniferów (reindrift), językiem lapońskim, lapońskim życiem kościelnym, lapońską służbą zdrowia.

Flaga lapońska symbolizuje między innymi magię, boga-słońce i kolory Saamów

Zaznacz właściwą odpowiedź:

1. Saamów nazywa się ludnością rdzenną gdyż:
  - a) zamieszkali oni Skandynawię po tym jak osiedlili się tam Skandynawowie
  - b) ich stroje ludowe i namioty miały kolor rdzy
  - c) zamieszkiwali tereny Skandynawii zanim tam osiedlili się Skandynawowie
  - d) byli pierwszym ludem, który osiedlił się w Europie

2. Którego z tych krajów nie zamieszkują Saamowie:
  - a) Norwegia
  - b) Finlandia
  - c) Estonia
  - d) Szwecja
  - e) Rosja

3. Saamowie w dawnych czasach zajmowali się przede wszystkim:
  - a) uprawą roślin ozdobnych
  - b) rybołówstwem, myślistwem i hodowlą reniferów
  - c) handlem
  - d) wydobywaniem węgla

4. Czego nie posiadają norwescy Saamowie:
  - a) hymnu narodowego
  - b) parlamentu
  - c) własnego języka
  - d) własnego państwa

Wstaw wyrazy w odpowiednie zdania:

LUDNOŚĆ RDZENNA

LAPOŃCZYCY

JOIK

LAVVO

KOCZOWNICY

SAMETINGET

1. Kiedyś Saamowie mieszkali w namiotach zwanych .....
2. .... to tradycyjna pieśń lapońska.
3. Parlamentu Saamów nazywa się .....
4. Inna nazwa Saamów to .....
5. .... prowadzą tryb życia polegający na ciągłej zmianie miejsca pobytu.
6. Indianie w Ameryce, Aborygeni w Australii, czy Inuici (Eskomosi) w Kanadzie i na Grenlandii to także .....

Połącz wyrazy:

URBEFOLKNING

renifer

STAT

rolnictwo

JAKT

ludność rdzenna

FISKE

hodowla reniferów

FLYTTE

państwo

REINSDYR

przemieszczać się

JORDBRUK

myślistwo

UTRYDDE

wytępić

NASJONALSANG

rybołówstwo

REINDRIFT

hymn narodowy

Źródła:

Globus 6 – samfunnsfag, I. Libæk, T. Mathiesen, R. Mikkelsen, Ø. Stenersen, Cappelens Forlag AS, Oslo

<http://www.snl.no/samer>

<http://www.snl.no/urbefolkning>

<http://introbokmal.cappelendamm.no/c26398/artikkel/vis.html?tid=26552>